

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za tiskovino 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šek. rač. 71.153. Telefon 4586

Narodna zavest

Doba, ki v njej živimo, je rodila zelo veliko potrebo po močnih posameznikih, krementih značajih, trdnih in samozavestnih ljudeh. Opaža pa se, da prav te največje človeške vrline zaznamujejo pri nas znaten padeč namesto temeljite okrepitve. Kje iskati vzroke? Če samo površen pregled političnega življenja in udejstvovanja Slovencev, predvsem onega v zadnjem desetletju, nam pokaže, da so šla, hote ali nehote, vsa stremljenja za tem, vzgojiti čim več neznačajnih sebičev.

In posledice? Učiteljstvo, ki živi z narodom v najtesnejših stikih, ima priliko opaziti, kako neodločno se kaže ljudstvo ob naraščajočem pritisku dušljive atmosfere, ki se od dne do dne bliža svoji kulminaciji. Neko malodušje, brez vsakega narodnega ponosa, podcenjevanje samega sebe, lastnega naroda — lastne države, je zavalovilo široko naše ožje domovine in zajelo v svoj škodljiv objem vse slabše in omahljive. Upirajo se mu le značajni samozavestni in vsi oni, ki jim najrazličnejši pritiski niso skrivili hrbtnic in polomili značajev. Res je, da se s filmsko naglico vršijo dogodki, države izginjajo s zemljevida, druge spreminjajo svoje oblike. — Toda mi moramo biti pripravljeni in odločni upreti se vsakemu poizkusu razširjanja tuje miselnosti med našim ljudstvom, pobijati mišljenje, da gleda naš narod na svetovne dogodke skozi tuja očala. Še je med nami ponosa, še je narodne zavesti, še odločnosti, le krepiti in širiti je treba te največje, narodu tako zelo potrebne vrline.

Res je, da smo Slovenci številčno zelo majhen in še to razkasan narod, toda sorazmerno, procentualno naše ustvarjanje na kulturnem, gospodarskem in stoletna borba na nacionalnem polju, vse to je vredno vsaj iskrenega respektiranja. Združeni s svojimi brati smo se borili in si zgradili močno slovo nacionalno domovino, v kateri smo dokazali in skušali vedno uveljaviti svoja najiskrenjša stremljenja po nje demokratični ureditvi. In precepitev teh lastnih uspehov, vrednih velikih narodov, nam nudi zadosten povod za velik ponos na lastna dela in ustvarjanja, a uspehi in pridobitve tudi popolno upravičenost do močne in trdne samozavesti. In to pokažimo vsaj nasproti tujcem!

Še vedno obstojajo v naši državi neresena vprašanja. Toda dejstvo, da obstoja istočasno močno stremljenje posameznikov in velikih skupin za čim liberalnejšim načinom njihove rešitve, nam mora biti zadosten razlog, da pričakujemo pozitivnih uspehov. — Šele 20 let obstoja, se razvija in urejuje Jugoslavija. V trojnih, povsem različnih razmerah smo prej živeli Srbi, Hrvati in Slovenci in po zedinjenju v enotno državo bi bil res čudež, če bi med nami vsemi zavlada ista mentaliteta. Tudi isto gledanje na obstoječe in porajajoče se probleme je nemogoče in izključeno. Toda to so naše interne zadeve, ki jih bratski obravnavamo in tudi rešujemo. Kajti močna in trdna je zavest vseh Jugoslovancev, in ta zavest ne pozna in tudi ne potrebuje nikakih kompromisov, skupna nam je domovina, skupne so nam meje in kdor nanje preži je naš skupni sovražnik. Ta zavest nam mora dvigniti ponos.

Na eni strani se torej opaža veliko pomanjkanje narodne zavesti, ponosa in odločnosti, a na drugi strani popolna upravičenost in velika potreba do posesti teh vrtil pri vsakem posameznem članu našega naroda. Vsi moramo namreč stremeti za tem, da bo naša domovina čim trdnjša in odpornejša nasproti vsem zunanjim vplivom. Ze to spoznanje samo nas sili k najintenzivnejšemu delu za pobijanje malodušja in pesimizma, ki zastruplja predvsem našo ožjo domovino.

Učiteljstvo, ki prihaja še vedno v stike z najširšimi plastmi našega naroda, čeprav so mu to nekateri hoteli prepričati, mora danes gledati povsem trezno, stvarno in preudarno na vse kvarne pojave, kajti najnujnejšo potrebo narodne zavesti in narodnega ponosa je že zdavnaj spoznal. — In sedaj se pojavlja pred njim težka, toda nujna naloga popravljati napake, ki so jih zagrešili drugi v preteklosti.

Ne sme in ne more nam biti vseeno, ali nas posamezniki predstavljajo pred tujci kot značajni, samozavestni in narodno zavestni pripadniki naše lepe domovine, ali pa se odlikujejo po svoji pripravljenosti odkriti pred tujcem prav vse strogo domače probleme in kazati nanje z zgolj negativističnega stališča. Ne sme in ne more nam biti vseeno, ali taki neznačajni in omahljivi posamezniki ustvarjajo pri pripadnikih drugih narodov vtis, da gledamo z občudovanjem, priznanjem in najlepšimi čustvi na njihova dejanja, ki morajo vzbujati pri vsakem človeku le grajo in prezir. Ne sme in ne more nam biti vseeno, ali bodo razširjevalci tuje miselnosti med našim narodom naleteli na odobravanje ali na prezir in odpor. Sami pogledimo okoli sebe, naš pogled naj sega preko najožje domovine, preko hribov, presodimo »dobrete«, ki jih prinašajo našemu ljudstvu tuje ideje in potem obr-

Upravni odbor JUU pri prosvetnem ministru

Prosvetni minister gospod Stevan Čirić je v ponedeljek, 3. aprila, sprejel upravni odbor JUU, ki ima te dni sejo v Beogradu, in se je zadržal s člani upravnega odbora v razgovoru nad pol ure.

Poleg izvršnega, nadzornega in finančnega odbora JUU so bili pri g. ministru tudi člani upravnega odbora iz ostalih banovin, in to: Stjepan Kranjčević iz Zagreba, Filip Spadijer iz Cetinja, Metod Kumelj iz Ljubljane, Dobroslav Stojković iz Niša, Milorad Motok iz Novega Sada, Milan Stambolija iz Banje Luke, Franjo Marinić iz Zagreba, Stevan Bilčar iz Sarajeva in Marko Cvetković iz Skoplja.

Predsednik JUU, g. Ivan Dimnik, je g. ministru razložil ona prosvetna vprašanja, ki zanimajo učiteljstvo in ki se nanašajo na narodno šolo. Izrazil je željo, da bi se pri ocenjevanju učitelja zopet upoštevalo in pravilno vrednotilo šolsko in prosvetno delo ter narodne zasluge. Učiteljstvo že zelo težko pričakuje reparacijo vseh primerov, v katerih so bile okrnjene učiteljske pravice, kar je bilo že sprejeto v program prizadevanj kraljevske vlade. Za pravilno napredovanje učiteljskega ljudskih šol je treba vzpostaviti rangno listo. Ker ni uspelo potom finančnega zakona odstraniti težke pogoje za pravico do V. skupine, je naprosil g. prosvetni minister, da se V. skupina dodeli onim, ki že imajo vse zakonske pogoje. Predsednik se je zahvalil g.

prosvetnemu ministru za sprejete amandmane, ki jih je g. prosvetni minister osvojil na predlog Jugoslovenskega učiteljskega združenja, s čimer so rešena vprašanja celibata, novih nastavitvev itd. Še posebej se je zahvalil g. prosvetnemu ministru za tako lepo mišljenje o učiteljstvu, ki ga je podal pred narodno skupščino.

V pogledu organizacije je predsednik JUU, g. Ivan Dimnik, g. prosvetnemu ministru naglasil željo, da se regulirajo odnosi in sodelovanje z legalnimi zastopniki JUU in ukinejo vse ovire. Na koncu je g. prosvetni minister bil zaprosen, da tudi nadalje posveča pažnjo učiteljstvu in njegovi organizaciji, ker bodo vsa vprašanja, o katerih se ministrstvo prosvete in učiteljska organizacija sporazumeta, deležna popolne podpore g. predsednika kraljevske vlade, kakor je to g. predsednik kraljevske vlade izjavil zastopnikom JUU.

G. prosvetni minister Stevan Čirić je zelo določeno pojasnil svoje stališče do vseh pereh vprašanj. To so prisotni zastopniki sprejeli s posebnim zadovoljstvom in prepričanjem, da se bo vsem upravičenim potrebam posvečala polna pažnja in se bodo upoštevale zahteve, ki so v korist šole in vpostavitve dobrega reda, ter da se bodo upoštevale iznesene želje Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Važne določbe finančnega zakona za leto 1939./40.

Upoštevanje predlogov JUU

S 1. aprilom tekočega leta stopijo v veljavo tudi sledeče, za učiteljstvo važne določbe, ki so bile izmed mnogih predlogov našega združenja, vnešene v finančni zakon.

§ 41. pooblašča ministra prosvete, da po odobrenju ministrskega sveta: 1. predpiše uredbu z zakonsko močjo o spremembah in dopolnitvah zakona o učbenikih z dne 27. septembra 1929.

Stanarina šolskih nadzornikov in katehetov.

§ 44., točka 4.: Sreski in mestni šolski nadzorniki imajo pravico na stanarino v smislu § 29. zakona o narodnih šolah.

Točka 6.: Veroučitelji ljudskih šol, drž. uradniki, imajo pravico na stanarino v isti višini, kot jo prejemajo učitelji ljudskih šol.

Kontraktualni učitelji.

Točka 8. V § 71. zakona o narodnih šolah se dodata še dva nova odstavka, ki se gladata:

»Za učitelje pripravnike ljudskih šol se smejo postaviti tudi oni dosežani ali bivši kontraktualni učitelji, odnosno učitelji dnevničarji, ki so polagali zrelostni izpit na učiteljskih šolah v inozemstvu in so dosegli nostrifikacijo tega izpita.

Kontraktualni učitelji in učitelji dnevničarji s položenim zrelostnim, odnosno diplomskim izpitom, z dopolnilnim izpitom iz nacionalne skupine predmetov in praktičnim izpitom, položenim v naši državi, se smejo postavljati za učitelje ljudskih šol tako, da se jim dosežanja služba prizna po odredbah uradniškega zakona in § 58. v zvezi s § 53. zakona o državljanstvu z dne 21. septembra 1928.«

Celibat ukinjen.

Točka 9. Ko stopi ta zakon v veljavo, se ukine § 93.a zakona o ljudskih šolah z dne 5. decembra 1929., ki je predpisan s točko 8. § 33. finančnega zakona za leto 1937./38.

Všetjetje let veroučiteljem.

§ 47. Duhovnikom priznanih veroizpovedi, ki stopijo v državno učiteljsko službo, se

nimo svoj pogled po naši domovini. Dovolj bomo videli, dovolj spoznali, da bomo imeli najlepši in najupravičnejši povod za razširjanje narodne zavesti, ponosa, značajnosti in zaupanja v moč lastnega naroda, lastne države.

Težko je ponovno graditi ono, kar se je zadnja leta sistematično rušilo. Toda današnja doba nas je postavila pred povsem nove in neizbežne naloge.

Tuja miselnost, tuje težnje in aspiracije okužujejo s popolno demokratično miselnostjo prepojeno ozračje naše domovine. Vsi omahljivci, narodno nezavedni in neodporni bodo omagali, ako jih pravočasno spoznanje ne bo rešilo pred tako spretno maskiranimi vabami. Dvigajmo torej narodno zavest in zavedajmo se, da je že pred davnimi leti zapisal naš pesnik verz:

»Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti.«

VSEBINA:

Narodna zavest.

Upravni odbor JUU pri prosvetnem ministru.

Važne določbe finančnega zakona za leto 1939./40.

Osnovni problemi izvenšolskega dela.

Komunike upravnega odbora JUU.

Naše šolstvo in prosveta.

Praznik slovenske mladinske pesmi v Slov.

Konjicah.

UČITELJSKI POKRET: Nujno! — Ivan

Filipović.

LISTEK: Naš koncert.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija.

RAZPISI SLUŽBENIH MEST.

Uradniki, ki so take odloke pripravljali in predložili v odobritev pristojnemu ministru, odnosno za to pooblaščenemu organu, odgovarjajo solidarno za povrnitev škode po zakonu o glavni kontroli, ako za izdajo takih odlokov ni bilo prostega proračunskega mesta in prostega kredita.

Ukinitev 12mesečnega roka pri napredovanju.

§ 124., točka 4. Počeniš s 1. aprilom 1939. preneha veljavnost določb § 263. uradniškega zakona z dne 31. marca 1931., § 252. zakona o državnem prometnem osebju z dne 22. junija 1931., čl. 387. zakona o ustrojstvu vojske in mornarice z dne 30. septembra 1931. in § 4. zakona o naknadnih in izrednih kreditih k proračunu državnih izdatkov in dohodkov za 1933./34., kakor tudi dopolnitev člena 36. pravilnika o uslužbenih rečne plovidbe kraljevine Jugoslavije, sprejeta 1. julija 1933.

Odredbe gornjega odstavka veljajo tudi za uslužbence, ki so napredovali, preden je bil uveljavljen ta zakon.

Nostrifikacija diplom.

§ 124., točka 51. V § 47. zakona o učiteljskih šolah z dne 27. septembra 1929. se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Minister prosvete more po zaslšanju glavnega prosvetnega sveta s svojim rešenjem nostrificirati učiteljske diplome o položenih učiteljskih izpitih v tujini tedaj, če zainteresirane osebe predhodno položijo dopolnilni izpit iz nacionalne skupine predmetov v obsegu, ki bo določen s istim odlokom. Na ta način nostrificirani diplomski izpiti so enaki diplomskim izpitom na naših učiteljskih šolah.«

Osnovni problemi izvenšolskega dela

Če se postavimo na edino pravilno stališče, da mora imeti vsako udejstvovanje neki točno določen smoter, ki je kar najbližji stanju, katerega smatramo za 100% izpolnitev pozitivne zamisli bodoče razvojne stopnje in ima ta zamisel za svoj temelj izključno le logične, objektivne zaključke znanstvenega raziskavanja še trajajoče razvojne stopnje, se nam pokažejo obči problemi izvenšolskega udejstvovanja v sledeči obliki.

Vsako udejstvovanje sestoji iz vrste del. Ako ta dela ne harmonirajo med seboj, pride neizogibno do trenj med učinki udejstvovanja. Rezultati posameznih akcij drug drugega izpodbijajo, se med seboj uničujejo. Namesto razpleta se javlja še večji kaos. Efekti dela so v pozitivnem pogledu za razvoj brezpomembni. Kvečjemu imajo negativno-pozitiven pomen kot primer brezplodnega, nesmotrenega udejstvovanja in brez takih lahko temu ali onemu pomagajo priti do pravih zaključkov o nujnosti notranje zavesti smotra, neizbežnosti do podrobnosti izdelanega delovnega plana, ki bo predvideval čim več možnih pojavov, posledic dejstvovanja, na katere bo treba znati brez predhodnega presenečenja reagirati.

Na vprašanja: kje in kaj je smoter?, kakšen naj bo načrt dela?, po kakih načelih ga bomo sestavili?, kako se bi prepričali o tem, da je smoter pravi?, je odgovor: na terenu. Kolonist najprej ledino obhodi; nato določi, kaj bo iz nje, njiva ali košenica; šele za tem izbere način obdelave, orodje; nakar poseje zrnje, ki ga v domačem kraju mogoče nihče ne ceni.

Okoliš, v katerem bomo delali, moramo najprej analizirati, da dobimo točno, stvarno sliko dejanskega stanja. Ugotovili bomo najbrž, da je gospodarska, socialna, kulturna raven nezadovoljiva, da jo je treba dvigniti vsaj na dano stopnjo, da bo kolikor toliko odgovarjala stanju, ki bi z ozirom na višino kulture in civilizacije moralo v okolišju že biti. V 33. št. let. I. »Učit. tovarš.« je bil priobčen članek o kriteriju. Pisec pravi: »Komur sta znana pot

in način od sedanjosti v bodočnost, temu pravimo, da ima kriterij... Vprašanje kriterija dobiva vsebino v oblikovanju novega medpropadajočega sedanjostjo in snujočih bodočnostjo... Iz slovenske vasi mora iziti naš kriterij... S temi mislimi je dobro opredeljeno pravo gledišče. Pri gradnji delovnega načrta, delu samem in že prej pri analiziranju in sklepanju ne sme biti v nas nikake sentimentalnosti, nikakih apriornih načel, od katerih ne moremo odstopiti, v delovni okoliš ne smemo s seboj prinesiti nobenih predsodkov, ideologij, hipotetičnih napotkov, vsako čustvo je neumestno, svoj nazor moramo ukleniti. V nas sme in mora biti le znanstvenik, ki se ne bo ustrašil te ali one »anatem«, češ da ruši avtoriteto, tradicijo. Vedno nam mora biti pred očmi neovržno dejstvo: kar je, je produkt sil, ki so dejstvovale v preteklosti in sedanjosti. Najmanjša med njimi, najbolj brezpomembna mora biti predmet stvarne, kritične kritike. Vse nosijo odgovornost za obstoječo realnost. In če njihov nadaljnji obstoj upravičuje z ozirom na dobo njihovega dejstvovanja zadostno število, za pozitivno napredovanje nesporno pomembnih del, so upravičene še dalje dejstvovati: naše delovanje bo z njimi skladno. V obratnem primeru pa jih je transformirati, ako se dajo; oziroma jih je onemogočiti, uničiti. Stoletno znanstveno načelo se mora umakniti z deduktivnim in induktivnim poizkusom utemeljenemu novemu zakonu.

Gotovo bomo v kraju, v katerem se bomo udejstvovati, našli na take sile, razne organizacije ter podobno. Vse ono, kar je dobro, bomo uporabili; faktor, ki ne odgovarja, je našega dela in njegovega uspeha nasprotnik, zato bomo napovedali takemu činitelju neizprosni boj in ga v nobenem primeru, če trenutno tudi ni v opreki z nami, tolerirali, kot nas ne bo štedil on, ako mu stopimo ali ne stopimo neposredno na prste.

Naš postopek bo verjetno kljub objektivnosti, neosebnosti, čistemu altruizmu našel na več ali manj močan odpor ene, večih